

انتخابات و نظارت‌های شورای نگهبان / نشست علمی*

سیدابراهیم حسینی**

محمدرضا باقرزاده***

چکیده

اشاره

آنچه پیش‌روی دارید گزارشی از نشست با موضوع «انتخابات و نظارت‌های شورای نگهبان» است که در مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات برگزار گردیده است و آنچه را ملاحظه می‌فرمائید، برگرفته‌ای از آن نشست است که با حضور دو نفر از اساتید بزرگوار حجت‌الاسلام والمسلمین سید ابراهیم حسینی و نیز حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا باقرزاده از اعضای هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام انجام گرفته است که خوانندگان این نشریه را به بهره‌مندی از آن توصیه می‌کنیم.

مقدمه

مکتوبی که در پیش رو دارید گزارشی از نشست است که با موضوع «انتخابات و نظارت‌های شورای نگهبان» در مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات برگزار گردیده است

*. این محتوا گزیده‌ای از نشست است که در ۱۲ خرداد ۱۴۰۰ در مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات (حوزه‌های علمیه) در پاسخ TV به صورت مجازی برگزار شده و سپس تدوین گردیده و دبیر علمی آن جناب دکتر علی مجتبی‌زاده بوده است.

** عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ebrahimhoseini@iki.ac.ir

*** عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، bagherzadel@iki.ac.ir

و آنچه را ملاحظه می‌فرمائید، برگرفته‌ای از آن نشست است که با حضور دو نفر از اساتید بزرگوار حجت الاسلام والمسلمین سید ابراهیم حسینی و نیز حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا باقرزاده از اعضای هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام انجام گرفته است که خوانندگان این نشریه را به بهره‌مندی از آن توصیه می‌کنیم.

دبیر جلسه: ضمن خیرمقدم و تشکر از دو استاد بزرگوار؛ ابتدای بحث و گفت و گویمان را با صحبت‌های مقدماتی استاد بزرگوار جناب حجت الاسلام والمسلمین سید ابراهیم حسینی شروع می‌کنیم و بعد از آن در خدمت جناب استاد بزرگوار حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا باقرزاده خواهیم بود.

استاد سید ابراهیم حسینی: انتخابات بیانگر یکی از ارکان نظام جمهوری اسلامی است چون نظام ما همانطور که در اصل اول و اصول مختلف قانون اساسی آمده است و در شعارهای اساسی حکومت و ملت ما در تظاهرات ضد استبدادی بود نظام جمهوری اسلامی است و جمهوریت در انتخابات تبلور پیدا می‌کند و طبیعتاً انتخابات مباحث مخصوص به خودش را دارد. از جمله بحث‌ها، حق رأی دادن و حق انتخاب شدن و فرایندی که اینجا مطرح می‌شود و شبهاتی که مطرح شده است، نیاز به تبیین دارد.

دبیر جلسه: نظارت در انتخابات با اینکه اصل آن در همه کشورها یک چیز متداولی است و در همه کشورها اعمال می‌شود ولی متأسفانه در کشور ما تا بحث نظارت پیش می‌آید با انبوهی از شبهات مواجه می‌شویم البته انگیزه‌های مختلفی در مخالفت با شورای نگهبان وجود دارد، کاری با آن جنبه‌های کینه‌توزی و دشمنی‌های مخالفان نظام نداریم ولی بعضی از ابهامات و شبهات است که گاهی در اثر دلسوزی نیز ممکن است مطرح شود که به اصل وجود نظارت شورای نگهبان و ساختار شورای نگهبان بر می‌گردد؟

استاد سید ابراهیم حسینی: در این خصوص در دو حوزه می‌توان بحث را مطرح کرد یکی درباره اصل وجود نظارت است که یک بحث فقهی و حقوقی می‌شود و یک بحث دیگر؛ بحث عملکردی است؛ در خصوص اصل وجود نظارت در هیچ کجای عالم، انتخاباتی که برگزار می‌شود ولو اینکه به‌عنوان انتخابات آزاد هم باشد، این‌گونه نیست که بگوئیم هیچ شرطی ندارد؛ گرچه طبق قانون اساسی نباید کسی را از حق خودش محروم کرد ولی

طبیعتاً یکسری شرایطی مطرح می‌شود که مطابق قانون اساسی و نیز مطابق با قوانین و یا تعهدات بین‌المللی است؛ یعنی شما طبیعتاً هرکجا می‌خواهید انتخابات برگزار کنید بدون قید و شرط نیست هم برای کسانی که می‌خواهند رأی بدهند و هم برای کسانی که می‌خواهند انتخاب شوند و هم نحوه برگزاری آن؛ مثلاً شما نمی‌توانید بگوئید بچه یکساله هم می‌تواند رأی دهد! در همه کشورها گفته‌اند که سن رأی دادن یا ۱۸ سال یا ۲۱ سال یا ۲۳ سال سن است، در بسیاری از کشورها عدم سوء پیشینه افراد را به‌عنوان یکی از شرایط مطرح کرده‌اند، در همه کشورها تابعیت آن کشور شرط رأی دادن است که جزء حقوق شهروندی مطرح می‌شود و یا مسائلی این‌گونه مطرح می‌شود؛ حالا سوال این است، از کجا معلوم می‌شود که این فرد این شرط را دارد یا ندارد؟ به‌عنوان مثال درباره فردی که می‌خواهد انتخاب شود حتماً باید تابعیت آن کشور را داشته باشد و چندین سال مقیم آن کشور باشد و شرایط سنی و عدم سوء پیشینه و شرایط دیگری که مطرح می‌کنند.

بنابراین طبیعتاً باید یک مرجع تشخیصی هم باید باشد که تشخیص بدهد؛ آیا این داوطلب شرایط را دارد یا ندارد، حالا آن مرجع تشخیصی آیا نظرش را ترتیب اثر می‌دهند یا نمی‌دهند نیز در اینجا مهم است؛ یعنی اگر این شرط را نداشت، به او می‌گویند؛ شما نمی‌توانید رأی بدهید یا آن کسی که می‌خواهد انتخاب شود اصلاً حق انتخاب شدن را ندارد و نمی‌شود او را جزء نامزدها قرار داد؛ به این‌گونه نظارت‌ها نظارت استصوابی گفته می‌شود، در تمام دنیا (با توجه به این شرایط) انتخابات آزاد به معنای انتخابات بدون قید و شرط نداریم، (در این انتخاب‌ها) شرط هم برای انتخاب شدن و هم برای انتخاب کردن و هم برای برگزاری انتخابات وجود دارد؛ طبیعتاً شما وقتی شرط قائل می‌شوید باید یک مرجع نظارتی برای تشخیص آن داشته باشید که نظارتش هم (طبق قانون) استصوابی می‌شود و در کشورما این نظارت به عهده شورای محترم نگهبان گذاشته شده است و در کشورهای دیگر گاهی به‌عنوان وزارت کشور است (به‌عنوان مثال این نظارت در فرانسه به عهده وزارت کشور است. البته اشتباه نشود یک وقت درباره نحوه برگزاری انتخابات می‌خواهیم صحبت کنیم؛ در فرانسه به عهده شورای قانون اساسی فرانسه است اما درباره تأیید برخورداری شرایط نامزدها باید بگویم این امر نوعاً به عهده وزارت کشور است) و گاهی

هم مثل ترکیه این کار به عهده شورای عالی انتخابات است و در کشوری مثل آمریکا این احزاب هستند که این کار را می‌کنند البته اضافه بر این، مثل رأی اعتبار که می‌خواهند (به این فرد) بدهند در خود مجلس نمایندگان هم حق دارند که این کار را انجام بدهند بنابراین در کشورهای مختلف گوناگون عمل می‌کنند، (ولی) در همه کشورها علاوه بر انتخاب کردن، شرایط و نیز مرجع تشخیص آن وجود دارد؛ نظارتشان هم، نظارت استصوابی است؛ (مثلاً در ماده ۵۸، ۵۹ و ۶۰ قانون اساسی فرانسه با صراحت تمام گفته است که وقتی شورای قانون اساسی فرانسه نظر داد در مورد انتخابات، دیگر قابل فرجام خواهی نیست که شما بخواهید اعتراض کنید؛ در ایالات متحده آمریکا هم بر اساس ماده و اصل یک، بند ۵ این شرایط را به ایالت‌ها واگذار کرده که متفاوت عمل می‌کنند؛ مثلاً بعضی از ایالت‌ها (درباره برخی از افراد) عدم سوء پیشینه را خواسته‌اند و بعضی‌ها گفتند که معتبر نیست).

بنابراین کسانی که می‌خواهند انتخاب شوند باید شرایطی را داشته باشند اما این شرایط را چه کسی تعیین می‌کند و کجا ذکر می‌کند، این مباحث معمولاً در قانون اساسی نوشته می‌شود که ساختار اساسی حکومت و حقوق ملت و حقوق شهروندی در آن قانون نوشته می‌شود؛ البته ما در کشورمان انواع مختلفی از انتخابات داریم مثلاً در مورد مجلس شورای اسلامی در قانون اساسی، اصل ۶۲ تعیین شرایط را بر عهده مجلس گذاشته است؛ نوشته است مجلس شورای اسلامی از نمایندگان ملت که به‌طور مستقیم و با انتخاب و رأی مخفی تشکیل می‌شود؛ پس دو نکته را گفته است که مستقیم انتخاب می‌شوند و با رأی مخفی هم باشد، شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شونده‌گان و کیفیت انتخابات را قانون معین خواهد کرد.

دبیر جلسه: با وجود لزوم نظارت در امر انتخابات پس دلیل طرح برخی از ابهامات چه می‌باشد؟ آیا نباید شبیه کشورهای دیگر نظارت را طوری پیش ببریم که با ابهام کمتری مواجه گردد؟

استاد محمدرضا باقرزاده: بحث ضرورت شورای نگهبان که مطرح می‌شود معمولاً یک پیش‌فرضی دارد؛ یعنی کسانی که این شبهه را مطرح می‌کنند معمولاً پیش‌فرضشان یک پیش‌فرض اشتباهی است که بر اساس آن پیش‌فرض اشتباه آن شبهه را مطرح می‌کنند، گاهی

انتخابات در درون نظام سیاسی به منزله فراندوم تلقی می‌شود و بعضی‌ها فکر می‌کنند؛ انتخابات یک فضایی است برای آن‌هایی که ناراضیتی از اصل نظام سیاسی دارند؛ یعنی در حقیقت آن‌ها به دنبال این هستند که در روند انتخابات بیایند، وارد شوند و کار خودشان را در انتخابات پیش ببرند، البته می‌بینند که یک نهادی به نام شورای نگهبان می‌آید و نمی‌گذارد آن گزینه‌هایی که می‌توانند آن‌ها را بهتر به هدفشان برساند تأیید شوند، از این رو شورای نگهبان را زیرسوال می‌برند. (در ایران شورای نگهبان است و هر جای دیگر ممکن است نهاد دیگری باشد).

در همه نظام‌های سیاسی انتخاباتی که در درون یک نظام سیاسی برگزار می‌شود (در واقع) آن با فراندوم متفاوت است، برای همین شما نباید توقع داشته باشید که در انتخابات همه آراء و سلیق حتی ضد نظام وجود داشته باشد؛ (یعنی وقتی شما) موضوع را به دقت ببینید، ملاحظه می‌کنید که آراء و سلیق در درون نظام قابل پذیرش است، ولی آراء و سلیقی چون جریان‌های ضد نظام نمی‌تواند در فهرست کاندیدای تأیید شده آن نظام سیاسی در انتخابات مطرح شود که به دنبال آن مردم بتوانند به آن‌ها رأی بدهند، بنابراین باید این نکته مورد توجه قرار گیرد که ما) نباید انتخابات را به معنای فراندوم اصل نظام تلقی کنیم، آن‌هایی که در خصوص شورای نگهبان معمولاً این شبهه را مطرح می‌نمایند در این فضا سیر می‌کنند.

نکته دیگر اینکه هیچ جای دنیا انتخابات در درون نظام سیاسی را یک نهاد بین المللی برگزار نمی‌کند؛ بلکه اگر وضعیت خیلی فوری و اضطراری در کشوری ایجاد شود و یک نظام سیاسی هم دیگر صلاحیت اعمال حاکمیت نداشته باشد، در آن وقت نهادهایی بین المللی اگر بخواهند به آن کشور بیایند و مثلاً برای ابقای آن شخص و یا نظامی که در شرایط خیلی حاد و استثنایی قرار گرفته است فراندومی برای آن پیش بینی می‌شود، پس در این حالت ممکن است این فرض تصور شود، لکن در وضعیت عادی کشورها برای تعیین زمامداران خودشان، سازوکاری دارند که خودشان تدوین می‌کنند و کشورهای که قانون اساسی دارند این سازوکار را در قانون اساسی تبیین می‌کنند و در جمهوری اسلامی این سازوکار توسط شورای نگهبان انجام می‌شود.

(نکته اساسی) در خصوص ضرورت شورای نگهبان این است که ما در دو حوزه به وجود یک نهادی مثل شورای نگهبان نیاز داریم، یک حوزه صلاحیت است (و یکی) دیگر هم حوزه مشروعیت می‌باشد، در نظام اسلامی هرکسی (برای هرکاری) مشروعیت ندارد و باید در خصوص انتصاب آن به آن موقعیت و مسئولیت باید اذن الهی (وجود داشته باشد)، یکی از معیارهایی که شورای نگهبان باید رعایت کند این است که طرف مشروعیت تصدی آن حوزه را باید داشته باشد، (از این رو) فرض کنید (وقتی) می‌گوئیم معتقد به مذهب شیعه باید باشد یا معتقد به اسلام باید باشد، (برای این است که) اگر غیر این باشد اصلاً مشروعیت ندارد (که در این مسئولیت قرار گیرد)؛ مثلاً اگر کسی اعتقاد به اسلام نداشته باشد و بگوئیم این فرد مثلاً بتواند در انتخابات شرکت کند، این مشروعیت ندارد و این را خدا اجازه نداده است؛ چنان‌که خدا در مورد رهبر هم یک شرایطی دارد که رهبر از کسانی باشد که الف، ب و ج این شرایط را داشته باشد تا اذن الهی به آن تعلق گرفته باشد.

از بحث مشروعیت که بگذریم بحث صلاحیت است. ما در اداره نظام سیاسی و تصدی مناصب افرادی که می‌خواهند بیایند باید یک (حداقلی از) صلاحیت‌هایی که اولاً همه دنیا دارند باید داشته باشند؛ ثانیاً یک صلاحیت‌هایی است که اختصاص به نظام جمهوری اسلامی دارد، صلاحیت‌هایی که در همه دنیا می‌گویند (آنچه خوبان همه دارند) مثلاً مدیریت، قدرت و توانایی فرد و نیز «کفایت» که این‌ها را همه دنیا می‌دانند، اما در نظام جمهوری اسلامی ایران علاوه بر این شرایطی که همه دنیا بر آن تأکید دارند، شرایط اختصاصی دیگری هم وجود دارد، (محال است در آمریکا یا روسیه یا ژاپن کسی به منصب اجرایی، یا تقنینی و یا قضایی برسد، (ولی شرایط مورد نظر آنان را نداشته باشد)، (درباره برخورداری از شرایط اولیه باید بگوئیم)؛ این یک چیز عقلی است، البته این صلاحیت‌ها و شرایط هم بر حسب نظام (و ملاک‌های مورد نظر) خودشان می‌باشد؛ (به هر حال) یک صلاحیت‌هایی است که اختصاصی اسلام و نظام اسلامی است و آن صلاحیت‌هایی که اختصاصی نظام اسلامی است مثل اینکه در بحث ولایت فقیه، فقهت، آشنایی با مبانی اسلام یا در موضوع ریاست جمهوری اعتقاد به مذهب شیعه و یا اعتقاد به اسلام و یا نظام اسلامی شرط است، این‌ها را کجا باید احراز کنند، اگر ما نهادی به نام شورای نگهبان نداشته باشیم، همه مردم

بخواهند این را احراز کنند، آیا می‌توانند! یعنی آیا تک تک مردم در خصوص صلاحیت‌های بینشی، گرایشی، مسائل امنیتی می‌توانند بررسی کنند! طبعاً نمی‌توانند.

بنابراین وجود یک شورایی به نام شورای نگهبان یک ضرورت است؛ یعنی باید یک نهادی باشد (که شرائط و صلاحیت‌ها را بررسی کند) شما ببینید ما در مجلسی که ۲۷۰ نماینده دارد برای بررسی یک لایحه یا طرح نمی‌گوئیم کل نماینده‌ها بنشینند و لایحه را مطالعه کنند، بلکه می‌فرستند به کمیسیون که چند نفر است و یک تعداد محدودی است، ده نفر و یا بسته به کمیسیون‌ها متفاوت می‌باشد، آن‌ها آن قانونی که می‌خواهند تصویب شود را به‌عنوان طرح و یا لایحه (مورد بحث و بررسی قرار می‌دهند؛ یعنی لازم است) در محیط کوچکتر و بعد از آن به صحن علنی ببرند.

نهاد شورای نگهبان جایی است که درباره تک تک افراد می‌توانند اولاً با مجاری اطلاعاتی کشور ارتباط بگیرند و در خصوص آن‌ها اطلاعات کسب کنند و جمع‌بندی در مورد آن اطلاعات داشته باشند و بر اساس آن، صلاحیت‌های لازم را احراز کنند، از این‌روی درباره ضرورت وجود شورای نگهبان و ایجاد شبهه در مورد ضرورت شورای نگهبان بیش از آنچه که یک بحث علمی باشد، یک بحث سیاسی است؛ یعنی همیشه ما در این چهل سال این بحث را داشتیم و تمام هم نمی‌شود و شما مطمئن باشید کشورهایی که خودشان اصلاً قانون اساسی ندارند؛ (یعنی ما جزء کشورهایی هستیم که قانون اساسی داریم و نظام مشروطه هستیم مشروط به قانون اساسی)؛ کشورهایی که خودشان اصلاً قانون اساسی ندارند و حتی شما می‌بینید که زمان انتخابات می‌شود مثلاً شیوخ منطقه‌ای یا کشورهای کوچک این‌ها در مورد نظارت استصوابی در جمهوری اسلامی یا مثلاً مهندسی انتخابات (ادعاهایی را مطرح می‌کنند) خیلی جالب است (در برخی از این موارد) این شیوخ در خصوص جمهوری اسلامی ایران می‌گویند که مهندسی انتخابات می‌شود، یا این چه دموکراسی‌ای است؟! مردم در این کشورهایی که این شیوخ حاکم هستند اصلاً در عمرشان نمی‌دانند صندوق رأی چه شکلی است، حالا این شیوخ درباره انتخابات ایران حرف و حدیث دارند! به هر حال (طرح برخی شبهات) بیشتر انگیزه سیاسی دارد گرچه باید بحث‌های لازم هم در این خصوص انجام بگیرد و مردم و اذهان عمومی جامعه نسبت به این مسائل مقداری اطلاع پیدا کنند.

دبیر جلسه: نکته‌ای که در مورد انتخابات معمولاً مطرح می‌شود بحث آزاد بودن آن است؛ یعنی مردم آزادانه بین نامزدهای انتخاباتی فردی را انتخاب کنند و همین آزادی مردم در این زمینه مبنا و اصل قرار بگیرد. اعمال نظرهایی که در مورد شرایط انتخاب‌شوندگان و انتخاب‌کنندگان مطرح می‌شود، این یک نوع تصویری است که مغایر با بحث آزادی باشد و نکته بعدی هم این است که دخالت یک نهادنظارتی هم چون شورای نگهبان (برداشت) نوعی مهندسی انتخابات را به دنبال دارد، این جهت‌دهی، مردم را از آن آزادی انتخاب دور می‌کند و اجازه نمی‌دهد که آزادانه انتخاب خودشان را انجام بدهند؟

استاد سید ابراهیم حسینی: واقعیتش این است که اگر انتخابات آزاد نباشد دیگر انتخابات نیست حالا مثل اینکه انتصابات است، انتخاب یعنی چندگزینه باشد و از میان آن گزینه‌ها با آزادی انتخاب شود، این موضوع مسلمی است، اما آیا انتخاب آزاد و یا انتخابات آزاد به این معناست که هیچ ضابطه‌ای نداشته باشد، عرض کردیم دنیا هم این وضعیت را نمی‌پذیرد، در اعلامیه جهانی حقوق بشر، ماده ۲۱، بند سوم آمده است خواست مردم باید مبنای اعتبار و اقتدار یک کشور باشد از کجا بفهمیم مردم چه می‌خواهند؟ این خواست مردم در یک انتخابات آزاد و مورد وثوق باید بیان شود، پس انتخابات بیانگر خواست مردم است و ما هم در اصل اینکه اداره امور کشور با اتکا به آرای عمومی باشد موافق هستیم، لکن مشروعیت حکومت الهی بستگی به خواست پروردگار متعال دارد و خداوند متعال می‌گوید چه کسانی صلاحیت این کار را دارند تا مشروع شوند، حکومت اسلامی بدون حضور مردم و بدون حضور جمهور و بدون خواست مردم در واقع تحقق پیدا نمی‌کند، بلکه مقام معظم رهبری می‌فرمایند؛ یک قسمت از مشروعیت هم بستگی به همان حضور مردم دارد، همین‌طوری که حضرت امام علیه السلام در آخرین استفتایی که از ایشان شده است؛ که « ولی فقیه در چه چیزی مشروعیت دارد؟ » فرمودند؛ در جمیع صور مشروعیت دارد ولیکن توتلی امور مسلمین در تشکیل حکومت اسلامی بستگی به رأی مردم دارد که در صدر اسلام به آن بیعت می‌گفتند، الآن (در قالب) بحث انتخابات مطرح می‌شود، بنابراین رأی مردم و خواست مردم همان‌طوری که می‌گوئیم جمهوریت (در اینجا معنا پیدا می‌کند)، اصلاً نظام جمهوری؛ یعنی نظامی که مناصب کشور با رأی مردم انتخاب شوند و در کشور ما از رهبری تا بقیه این‌گونه است.

اما اگر این انتخاب آزاد به این معنا باشد که ما هرکسی را که خواستیم انتخاب کنیم، هیچ کجای دنیا این‌گونه نیست و این خلاف عقل است؛ (مثل اینکه شما یک ماشین خیلی خوبی را بدهید و بگوئید اینجا رانندگی آزاد است هرطور دلت خواست و هرکسی می‌خواهد پشت فرمان ماشین بنشیند و هر جایی خواست برود)، کجای دنیا چنین کاری را قبول می‌کنند؛ (هرکسی را که خواست گواهینامه رانندگی بدهند؛ شما برای یک ماشینی که می‌خواهد در یک جاده برود می‌گویند شما باید گواهینامه رانندگی داشته باشید، همین گواهینامه داشتن؛ یعنی آن محدود می‌شود و هرکسی نمی‌تواند پشت فرمان ماشین بنشیند)، این نکته اول اما نکته دوم این است که این شرط را دارد یا ندارد و این بر می‌گردد به بحث اول که اگر شما شرایطی را گذاشتید، طبیعی است که باید محلی مشخص شود و نظارت کند که آیا این شرایط را دارد یا ندارد، البته ممکن است بگویند اینکه این شرط را دارد یا ندارد را بگذارید خود مردم انجام بدهند، حکومت اگر بخواهد دخالت کند ممکن است مهندسی کند ... بر فرض که این‌گونه باشد، اینکه اسناد سجلی دارد یا ندارد و اینکه شرط تابعیت را دارد و یا ندارد، سوء سابقه دارد یا ندارد، مردم از کجا بدانند؟ اینجا یک خدمتی است به مردم؛ یعنی وجود دستگاهی مثل شورای نگهبان کمک کننده به جمهوریت است مردم چه می‌خواهند؟ مردم می‌گویند ما که نمی‌شناسیم آن صلاحیت اولیه را دارا است؛ (یعنی انتظار این است که بعد از واجد بودن صلاحیت‌های اولیه داوطلب وارد رقابت انتخابات شده است)، شورای نگهبان با توجه به نحوه انتخاب و انتصابش و با توجه به موقعیتش نسبت به ارکان حکومت (قوه مجریه، مقننه و قضائیه) بهترین دستگاه است، مستقل‌ترین دستگاه است؛ چون وابسته به هیچ کدام از این‌ها نیست، در کشورهای دنیا مثلاً شورای قانون اساسی که در فرانسه است نه نفر عضو دارد، علاوه بر ریاست جمهوری‌های قبلی، از آن نه نفر عضو، سه نفر را ریاست جمهور مشخص می‌کند، سه نفر را مجلس نمایندگان و سه نفر را مجلس سنا پس وابسته به این‌ها می‌شود و رئیسشان را هم رئیس جمهور مشخص می‌کند و از کجا معلوم است که جهت‌گیری نداشته باشد ... پس اگر مهندسی باشد، می‌توان گفت؛ اینجا مهندسی می‌شود؛ چنان‌که شما دیدید در خود انتخابات آمریکا ترامپ می‌گفت که این‌ها دارند مهندسی می‌کنند ولی در آمریکا در دیوان عالی چه بسا این مباحث باشد یا احزاب، احزاب هم روبروی همدیگر قرار می‌گیرند، بتوانند اعمال نظارت کنند ولی اگر شما دستگاهی مثل شورای نگهبان داشتید که زیرمجموعه قوه مقننه و قضائیه و مجریه است، بلکه شش نفرشان به‌عنوان فقهای عادل زمان شناس بصیر از سوی مقام معظم رهبری

منصوب می‌شوند که از بهترین فقها در آن جایگاه هستند و وابسته به هیچکدام از این‌ها نیستند و نیز با توجه به شرایط و تقوا و بصیرتی که دارند اینکه ما بگوئیم جانبدارانه عمل می‌کنند، خلاف انصاف است و نیز خلاف رویه عملی است، بنابراین مهندسی به این معنا امکان ندارد و شش نفر هم رئیس قوه قضائیه کاندید می‌کند و مجلس انتخاب می‌کند؛ یعنی نه این است و نه آن است، از این رو استقلالی که اینجا دارد هیچ کشور دیگری ندارد، استقلال سیاسی و حقوقی که نهاد شورای نگهبان دارد، یکی از امتیازات بسیار مهمی است که در نظام جمهوری اسلامی رعایت شده است.

دبیر جلسه: جناب استاد باقرزاده، برخی به دنبال القای این ذهنیت هستند که در ایران انتخابات نمایشی است و رقابتی در کار نیست و به عبارتی مهندسی شده است، این‌ها جزء عباراتی است که متأسفانه به کار برده می‌شود توضیح بفرمائید به چه ملاکی می‌توان گفت؛ انتخاباتی که در کشور ماست نمایشی نیست و فرمایشی نمی‌تواند باشد.

استاد محمدرضا باقرزاده: لابد اگر بخواهیم فرمایشی نباشد باید شورای نگهبانی نباشد ... در قانون اساسی گفته شده است که شورای نگهبان مرجع احراز صلاحیت‌های مناصب سیاسی در جامعه است و تا زمانی که این قانون اساسی تغییر نکرده است این قانون اساسی مستمسک می‌باشد، گرچه ساز و کار تغییر هم در خود قانون اساسی پیش بینی شده است، به هر حال نمی‌شود گفت که به طور مثال شما فوتبال بازی کنید و وسط فوتبال بگوئید که ما چرا آفساید داریم؛ یعنی چه که توپ یک مقدار از خط عبور کرده است، می‌گوئید؛ اوت شده است؛ بگذارید بازی‌مان را بکنیم یا داور نمی‌گذارد که بازی کنیم! و یا یعنی چه آن طرف یک گلر دارد! ما تا حالا چند بار می‌خواستیم گل بزنیم اما نشد این هم شد بازی!! نمی‌شود شما فوتبال بازی کنید و قواعد را بخواهید هر لحظه عوض کنید، این‌طور نمی‌شود که بعضی‌ها در این نظام سیاسی زندگی می‌کنند، ولی ملتزم به قانون و قواعد آن نباشند، در هر انتخاباتی همین حرف‌ها را تکرار می‌کنند که نمی‌شود ما شورای نگهبان نداشته باشیم، همیشه خبرگان نداشته باشیم

دبیر جلسه: یکی از سوالاتی که در مورد شورای نگهبان و مسئله دخالت شورای نگهبان مطرح می‌شود این است که نظارت‌های شورای نگهبان باعث می‌شود ما حضور حداکثری که خیلی هم دغدغه مقام معظم رهبری و مطالبه ایشان است را نداشته باشیم و این نظارت‌ها را به‌عنوان مانع حضور حداکثری مردم ببینیم؛ چون سلاقی مختلف حضور پیدا نمی‌کنند و نامزدهایی که نماینده افکار و اندیشه‌های مختلف باشند حضور ندارند و این باعث می‌شود

که بعضی‌ها دلسرد شوند و یا انتخابات را خیلی جدی نگیرند یا به این بهانه که نامزد مورد علاقه ما توسط شورای نگهبان کنار گذاشته شده است بنابراین ما دلیلی بر حضور در انتخابات نداریم این را چگونه تحلیل می‌فرمائید؟

استاد سید ابراهیم حسینی: در این باره دو نکته را عرض می‌کنم نکته اول اینکه وقتی می‌گوئیم «جمهوری اسلامی» یک رکن آن «جمهوریت» است، اگر ما به این نتیجه برسیم که بعضی از رویه‌ها یا برخی از ساختارها باید عوض شود در اصل یکصد و هفتاد و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی گفته است؛ با این سازوکار شما می‌توانید تجدیدنظر کنید، اما برخی از آن اصول را شما نمی‌توانید به آن دست بزنید؛ محتوای آن یکی جمهوریت است همانطور که شما نمی‌توانید اسلامیت را به هم بزنید (در خصوص) جمهوریت نظام هم نمی‌توانید (این تغییر را انجام دهید)، برای اینکه نظام به استبداد کشیده نشود بر اساس بند هشتم از اصل سوم دولت جمهوری اسلامی به معنای تمام ارکان آن (نه تنها قوه مجریه موظف است بلکه دولت و نظام اسلامی باید) تمام امکاناتش را برای برنامه‌هایی (چون) مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خویش بسیج کند؛ (چنانکه) در اصل پنجاه و ششم بسیار عالی این (موضوع) بیان شده است؛ حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و همان انسان را بر سرنوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است؛ یعنی حق تعیین سرنوشت که در انتخابات به نمایش گذاشته می‌شود حقی الهی است و هیچ کس نمی‌تواند این حق الهی را از انسان سلب کند و یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد و ملت این حق خداداد را از طُرُقی که در اصول بعد می‌آید اعمال می‌کند، در نکته دوم می‌خواهم بگویم؛ شورای نگهبان وظیفه‌اش مصلحت اندیشی نیست، وزارت کشور و دستگاه‌های نظارتی مسئول اجرای قانون هستند آن دستگاه‌های دیگر هستند که باید این کار را بکنند؛ پس شورای نگهبان وظیفه‌اش مصلحت اندیشی نیست، وظیفه‌اش توجه به مَرِّ قانون است، همه ما دغدغه مشارکت و حضور حداکثری را داریم، آن کسانی که این دغدغه را دارند بیایند کمک کنند و انتخاب هرچقدر شایسته‌تر شود حضور مردم بالاتر می‌رود؛ چنان‌که فرمودند: «الناس عماد الدین» مردم پایه هستند اگر پایه نباشد، ستون هم نیست. حقیقتاً جمهور مردم و حضور حداکثری مردم را پاس بداریم

دبیر جلسه: اگر نکته‌ای مانده لطفاً بفرمایید.

استاد محمدرضا باقرزاده: ... چرا نباید به سمت یک نظام انتخاباتی عقلانی برویم؛ چون

اساساً نظام انتخاباتی اگر عقلانی باشد ... مردم هم احساس تکلیف می‌کنند، این احساس تکلیف و احساس مسئولیت را باید از رویه داوطلبان و نامزدها یاد بگیرند، مردم وقتی نگاه می‌کنند که داوطلبان همدیگر را تخریب می‌کنند و اصراری هم ندارند که رأی بیاورند (و فقط می‌خواهند در این دوره زمانی تبلیغات خودشان را معرفی کنند، بدون اینکه افترا، تهمت و یا توهینی باشد)؛ چون مردم باید انتخاب کنند، مردم اینطوری مشارکتشان آرام آرام بیشتر می‌شود و یا اینکه ما صحنه انتخابات را تبدیل کنیم به یک نمایش مضحک و حراج اخلاق و معنویت و ارزشهای دینی و ...؛ به نظر می‌رسد که اتفاقاً شورای نگهبان باید یکبار برای همیشه مسیر را به سمت ارزشهای اول انقلاب برد، مردم ما باید رقابت صحیح اخلاقی را از داوطلبانی که همه مؤمن باشند به انقلاب و همه نجیب باشند یاد بگیرند، به هر حال به نظر من اصلاً نظارت با حضور حداکثری هیچ منافاتی ندارد، به نظر من مردم ما واقعاً از رقابت‌های زشت اخلاقی در انتخابات ناراضی هستند؛ یعنی برای همین امور مردم دلسرد می‌شوند، امیدواریم که خدای متعال خودش لطف کند و مردم در این انتخابات حضور حداکثری پیدا کنند و یک انتخابات پرشور علیرغم القانات دشمن داشته باشیم، انشالله.

دبیر جلسه: از اساتید معظم تشکر می‌کنیم و اگر نکته پایانی و تکمیلی دارید بفرمائید استاد سید ابراهیم حسینی: استفاده کردیم از نظرات جناب استاد باقرزاده، من نیز به‌عنوان یک ایرانی، یک طلبه، یک مسلمان استدعا می‌کنم همه مردم چه آن کسانی که عرق ملی دارند چون منافع کشور ایران مطرح است) و چه آن کسانی که عرق دینی دارد (در این انتخابات شرکت کنند)، امروز که پرچم حضرت علی و فاطمه علیها السلام بر تارک این عالم به اهتزاز درآمده و می‌درخشد به‌خاطر همین حضور مردم است، این عزت و اقتدار کشور ما در دنیا مرهون حضور مردم است.

دبیر جلسه: از اساتید معظم جناب حجت الاسلام والمسلمین سید ابراهیم حسینی و حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا باقرزاده تشکر می‌کنیم انشالله در این دوره هم شاهد حضور حداکثری مردم و انتخاب آگاهانه و صحیحشان باشیم. والسلام